

ALBERTIRSA

A város Budapest és Cegléd között fekszik a 4-es főút mentén. A ma 12 ezer fős lakosú kisváros 1950-ben Alberti és Irsa községek egyesítésével jött létre.

Földrajzilag egyik oldalról az északnyugatról délkelet irányban húzódó Gödöllő-Ceglédberceli dombság és a Gerje-patak határolja, míg délnyugati oldala homokos hátság. Történelmileg a patak és a Budapest-Cegléd vasútvonal között fejlődött a város, később a vasúton és a patakon túl is új beépített területek jöttek létre. A települések eredete az Árpád-házi királyok korára nyúlik vissza. Az első oklevelek, melyekben a falvak neve megjelenik XIII.-XIV. századiak.

A Török Hódoltság idején a Budai Szandzsákhöz tartozott a két falu. A 15 éves háború utáni fosztogatásokban elnéptelenedtek.

Az Oszmán Birodalomból való felszabadulás után, a XVIII. század első évtizedeiben kezdődik meg a lakosság újra betelepülése. Visszatérnek a birtokaikat visszaszerezni kívánó nemesek, akik főleg a Felvidékről dél felé vándorló telepéseket hitak birtokokra. Az újra benépesítés után többségében tótok lakták a falvakat. Ebben az időszakban jelent meg az izraelita lakosság is Albertin és Irsán.

A VÁROS RÖVID TÖRTÉNETE

Első katonai felmérés 1782-85

Második katonai felmérés 1819-62

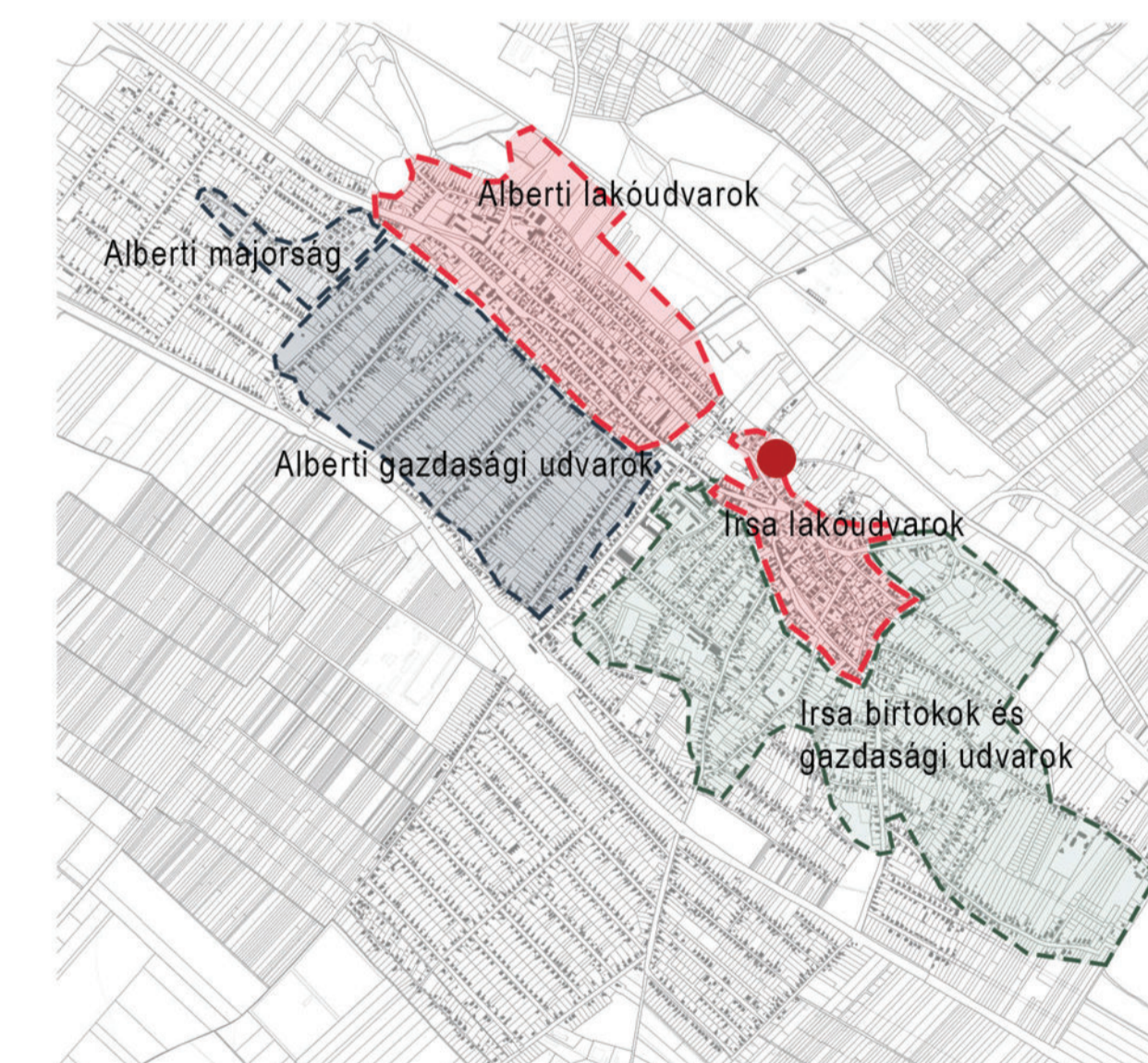

Harmadik katonai felmérés 1869-87

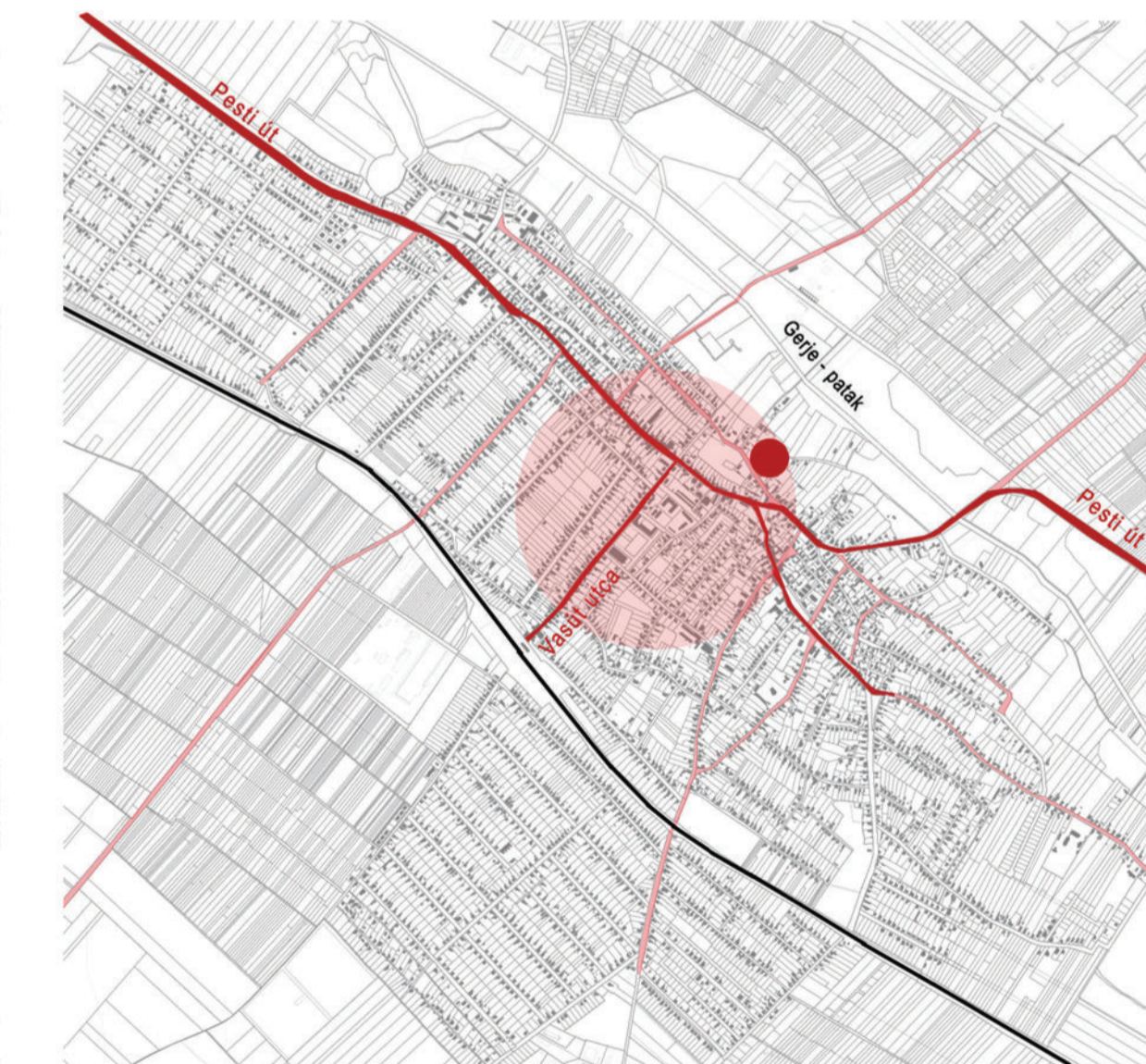
A katonai felmérések alapján vizsgáltam a települések történeti szerkezetét. Alberti kétbeltelkes, lakóudvarok és gazdasági udvarok alkotta területekből állt. 1783-ban a település mezővárosi rangra emelkedett. Legjelentősebb birtokos családja a Szapáry család volt. Irsán több nemesi család élt, a XVIII. század elején „curiális” településként van feljegyezve. Belsőiségeit többségében a nemesi porták foglalták el. A jobbágytelkek gazdasági udvarral és kerttel együtt ezek közelében helyezkedtek el. Halmazosan épített egy-beltelkes település volt, kanyargós, zezugos utcákkal.

A két település 1950-ben egyesült. Ezt követően kezd beépülni, és városközponti pozícióba kerülni a két történeti községet elválasztó Vasút utca és környéke. Az Albertin és Irsán is keresztül futó főút, a Pestí út is megőrzi központi szerepét. A város alapterülete nő: mind a vasúttól délre fekvő területek, mind a Gerje-pataktól északra található mezőgazdasági területek elkezdtek beépülni. Ma főleg mezőgazdasági profilú a település. Legnagyobb ipari üzeme a MIRELTIE MIRSA fagyasztott élelmiszereket előállító gyár. A város Budapest és Cegléd vonzáskörzetében fekszik, jellemzően a lakosság ingázó, a településen kevés munkalehetőség van.

Építészeti emlékekben gazdagok a települések: Irsán több felekezethez tartozó templom, imaház áll, valamint kisebb-nagyobb nemesi kúriákban is gazdag a település. A jelentősebb emlékeket ma is használják: Polgármesteri Hivatal, Művészeti Iskola, szeretetotthon működik ezekben. Albertin főleg a Szapáry családhoz kötődő emlékeket találhatunk meg ma is. Ezek közül a legjelentősebb a kastély kerítésének romjai, valamint az Ybl Miklós által tervezett családi sírközpont.

Alberti és Irsa történeti területei (~1850 körül) a mai alaptérképen
Készült a második katonai felmérés alapján 1819-62
(www.mapire.eu)

fontosabb utak és az egyesítés után kialakuló új városközpont

Alberti távlati kép (Wikipédia)

Albertirsa, távlati kép (fotó: Scheffer János)

Mirelite park, Albertirsa
(www.mirelite.com/mirelite_mirsa_hu/index.php/hu/mirelite-park-felavatas)

utcakép, Pestí út, Albertirsa

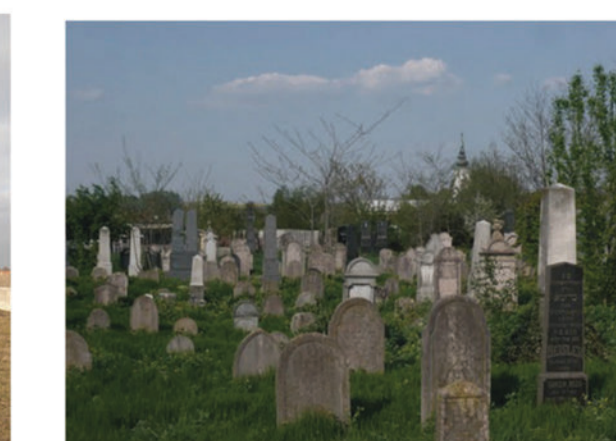
utcakép, Árkád üzletsor és a régi Irsay kúria, Albertirsa

Ybl Miklós tervezte Szapáry sírközpont

volt Szapáry kastély kerítésének a romjai

zsidó temető Albertin

Irsa, evangélikus templom